

Oponentský posudek rigorózní diplomové práce Mgr. Anny Batistové

Autorka práce: Mgr. Anna Batistová

Název práce: Žert Milana Kundery pod dohledem. Kritický ohlas díla v dobovém kontextu a v současnosti.

Oponentský posudek: PhDr. Anna Jonáková

Rigorózní práce Mgr. Anny Batistové odpovídá schváleným tezím a nemohu vzájemnému vztahu tezí a práce nic vytknout.

Práce Mgr. Anny Batistové byla předložena již jako magisterská práce (v roce 2012) a k rigorózním účelům byla doplněna, podle sdělení autorky v části 3. 1. – Literární kritika a v části 3. 4. 2 - ohlas na zařazení Kunderova díla do prestižní edice nakl. Gallimard La Pleiade a autorka se podle svého sdělení v celkové aktualizaci práce vyrovnala i s doporučením oponentského posudku magisterské práce.

Shromáždila četnou odbornou literaturu, která byla publikována, ve značné a potřebné úplnosti. Toliko v části věnované období samizdatové a exilové literatury se nepodařilo najít více titulů. Bez nároku ani na přibližnou úplnost mohu uvést např.: Jan Vladislav – mám na mysli knihu Tajný čtenář v Paříži. V jejím prvním dílu, který obsahuje stati z let 1981-1985, je na str. 106 obsáhlá polemika s M. Kunderou. Rovněž Vladislavovy paměti Otevřený deník, obsahují četné zmínky o M. Kunderovi, ale vyšly koncem nebo na počátku tohoto roku, takže autorka ani neměla možnost se s nimi seznámit. Dále Zdeněk Urbánek, Josef Vohryzek (!), Bedřich Fučík a další. Jestliže se v oněch „asanačních“ letech o Kunderovi nepsalo, neznamená to, že se o něm mlčelo a že se nečetl. Vždy je nutné, zabýváme-li se uměním tohoto období, mít na paměti, že ne všichni teoretikové a znalci v druhé polovině dvacátého století měli možnost nejen toliko ke Kunderovu románu vyjádřit svůj názor, ale i k dalším autorům či problémům. I zdůrazňovaná kritika V. Černého, kdyby nebyla publikována v roce 1968, neměla do tohoto roku naději na otištění – což je např. případ Černého výkladu Škvoreckého Zbabělců i jeho dalších textů. Tady ještě zbývá novinářům a literárním historikům mnoho práce, bude třeba dolovat v pamětech, v zachyceném svědectví, v korespondenci, v nejrůznějších archívech, aby byli vyvoláni jménem i ti, kteří měli být zapomenuti.

Jako celek však práce Mgr. Batistové, zabývající se dobovou literární kritikou svou náročností, pečlivostí i rozsahem umožňuje pochopit příběh nejen Kunderova *Žertu*, ale i osudů knih dalších autorů, vždyť i část práce, vřazující *Žert* do soudobého společenského a literárního kontextu, vypovídá o podmínkách všech autorů.

Práci uvádí vzhled do Kunderovy biografie. Autorka o jeho životě píše věcně, bez zbytečného zdůrazňování neprokázaných a problematických partií. Myslím, že ku prospěchu nehledala paralely v jeho románech Život je jinde, eventuálně i dalších prózách. Možná, že se poučila z biografie, kterou pro souborné vydání Kunderova díla napsal prof. F. Ricard a spoléhá na to, co M. Kundera v četných rozhovorech sám uvedl (A. J. Liehm). I kauzy, kterou otevřel časopis Respekt, se autorka právem dotýká velmi opatrně. Myslím, že v tuto chvíli se nedá napsat více – pohybujeme se na okraji spekulací, neověřeného – toto všechno bude objasněno mnohem později, až bude nalezen dokumentární materiál, svědectví, atd.

Těžištěm práce Mgr. Batistové je však dobový kritický ohlas na velmi známý a nadšeně čtený Kunderův román *Žert* a na dovedení tohoto kritického ohlasu až do současnosti. Autorka pro zpřehlednění zvolila jakýsi historicko – klasifikační přehled, v němž zaznamenává všechny kritické úrovně soudobého literárního života, analyzuje je. Není to analýza povrchní, právě naopak a dává dobrou představu o tom, jak kritika a literární věda v průběhu let až do současnosti reflektovala román *Žert* a později i další Kunderovu tvorbu. Myslím, že větší

pozornost bude časem věnována i vývoji názorů na M. Kunderu a jeho dílo v oblasti samizdatu a exilu.

Neobyčejně zajímavé a přinášející nové poznatky je pasáž, věnovaná zařazení Kunderova díla do prestižní edice Plejády nakladatelství Gallimard a následující bohatá kritická rozprava.

Jazyková a stylistická úroveň práce je velmi dobrá, občas mne rušilo stále opakování některých tvrzení, hodnocení nebo např., že knihy M. Kundery byly staženy z knihkupectví a knihoven – za prvé proto, že se to netýkalo pouze Kundery, ale i dalších autorů a za druhé, že dostaly-li se knihy těchto perzekvovaných autorů náhodou do knihkupectví, byly okamžitě rozprodány, takže nebylo co stahovat a později byly rovnou odváženy ke zničení. Do knihoven bývaly zasílány seznamy autorů, na jejich základě podle jmen, byly vyňaty katalogizační lístky (odsunutí se netýkalo pouze uměleckých děl, ale i překladatelů, autorů doslovu, předmluv, vysvětlivek, apod.) a poté byly seznamy vráceny ministerstvu kultury. Teprve pak se knihy vybíraly, balily a ukládaly.

Znamenité jsou vysvětlivky, četné, důkladné a jsou vlastně součástí textového výkladu. S radostí jsem je četla.

Mám jeden drobný, leč naléhavý požadavek: V pozn. 9 na str. 6 je psáno o Kunderově knize Umění románu. Vančurovi je tam přiřčeno jméno **Vladimír**, prosím, okamžitě tuto chybu ve všech exemplářích práce odstraňte. Kdysi, v roce 1970, jsem byla s MUDr. Vančurovou na zahájení výstavy o Vladislavu Vančurovi – a paní Vančurová, když místní zahajovatel mluvil o Vladimíru Vančurovi, se zvedla ze svého místa a se slovy „můj muž se jmenoval Vladislav“, odešla.

Příloha práce je velmi pěkná. Oceňuji zejména zařazení dobových obálek prvních tří vydání *Žertu*, které jsou již dnes unikátní a pro dobovou knižní grafiku charakteristické. Bývá zvykem u grafické úpravy uvést v titulku autora, to snad pro příště.

Rozhovor s prof. dr. Hamanem mne nezaujal, což není vina paní doktorandky, prof. Haman je v rozhovoru téměř nanicovatý. Nechápu, proč má potřebu revidovat svoji dávnou kritiku. V záplavě nadšených kritik, vítajících *Žert*, byla Hamanova a Lopatkova kritika skvělá, neboť ukazovala k dalším možnostem výkladu románu a k jeho úskalím. Dobře si pamatuji, jak jsem žasla, když jsem četla např. Lopatkův kritický názor na J. Škvoreckého. Čtenář pak byl kritičtější a nemusel mít pocit, že zase soudruhům sedl na lep. A navíc: literární vědec a kritik, má právo změnit svůj názor, aniž by ho musel komentovat. Něco jiného, jestliže by pod jménem „Ptáčník“ autora sepsul a pod vlastním jménem chválil.

Závěrem:

Rigorózní práce Mgr. Anny Batistové je velmi dobrá, cenná, přínosná a podnětná zejména v části kritické reflexe Kunderova románu *Žert* i jeho dalšího díla v 70. letech a v 80. letech i v současnosti a to jak z hlediska českých hodnotitelů, tak i francouzských, zejména u příležitosti vydání souborného díla v edici Plejády.

1. V práci, na s. 82 citujete větu Philippa Lançona ze statí *Les testaments fidèles*: „Románovost jeho děl (Kunderových) časem překračuje románová meditace“. Mohla byste tuto větu vysvětlit?

2. Co soudíte o výtkách, že do souborného vydání v Plejádách měl autor zařadit i juvenilní texty, které odmítá. Obsáhlejší životopis a poznámky? Která z francouzských statí vás nejvíce zaujala?

3. Nestálo by za to porovnat výklad francouzských teoretiků a novinářů s českými kritiky a novináři?

Práci doporučuji k obhajobě.

V Praze, 11. března 2013

PhDr. Anna Jonáková

